

ХАРАКТЕРИСТИКА ВОВНОВОГО ПОКРИВУ ЯРОК ТАВРІЙСЬКОГО ТИПУ

К.В.Заруба, науковий співробітник

*Інститут тваринництва степових районів ім. М.Ф.Іванова
“Асканія-Нова” Національний науковий селекційно-генетичний
центр вівчарства*

Одним з головних завдань селекції овець є удосконалення їх продуктивних якостей. При цьому велике значення має оцінка овець за їх вовновими показниками у ранньому віці, що дає змогу завчасно виділити бажаний тип тварин. Для розробки тестів прогнозування необхідне досконале вивчення вовнового покриву новонароджених ягнят. Відомо, що вовновий покрив ягнят різниться за наявністю песиги та її морфологічними особливостями, а також розміром завитків, діаметром і довжиною волокон [2, 5, 6].

Метою наших досліджень було вивчення вікових та індивідуальних особливостей формування вовнового покриву ярок. Проведена робота є одним з етапів розробки методу зоотехнічної оцінки вовни у овець асканійської тонкорунної породи в ранньому віці.

Дослідження проведено в племзаводі “Асканія-Нова” на ярках таврійського типу асканійської тонкорунної породи. В період ягніння нами досліджено за характером вовнового покриву, складчастістю шкіри та живою масою 180 ярок.

Вовновий покрив ярок оцінено за розподілом песиги на тулубі, її довжиною і густиною. Для лабораторних досліджень фракційного складу вовни, середньої тонини, вирівняності, довжини, звивистості волокна при народженні, в 2- та 4-місячному віці вистригали зразки вовни з боку, спини та стегна. Кількість песиги визначали шляхом мікроскопії.

Проведені дослідження показали, що вовновий покрив новонароджених ярок асканійської породи за розміщенням песиги, її кількістю та морфологічними особливостями варіює. В основу групування ярок за їх вовновим покривом взято наступні ознаки: кількість песиги, її густоту та довжину. З урахуванням довжини і густоти песиги було сформовано п'ять дослідних груп ягнят: БП

(без песи́ги) — 30 голів, або 16,7%; КР (з короткою рідкою) — 62 голови, або 34,4%; КГ (з короткою густою) — 37 голів, або 20,6%; ДР (з довгою рідкою) — 28 голів, або 15,5%; ДГ (з довгою густою) — 23 голови, або 12,8% описаних ярк.

Детальне вивчення вовнового покриву ярк і наступні лабораторні дослідження тонини і довжини волокон показали широкі мінливості песи́ги на різних ділянках тулуба ярк. Кількість песи́ги в середньому коливалася від 5,1 до 24,2% від загальної кількості волокон у штапелі (табл.1). За довжиною песи́ги ярк поділили на дві групи: з короткою і з довгою песи́гою. До короткої віднесли песи́гу, яка досягає довжини штапеля або довшу за нього на 0,1-0,3 см. Песи́гу з більшою довжиною віднесли до категорії довгої. Яркі, що не мають песи́ги або мали поодинокі песи́жні волокна були віднесені до групи БП. З рідкою песи́гою — таких, що мають рідко розподілені песи́жні волокна, а до густопеси́жних тих, що мають густу песи́гу на всьому тулубі.

Якісний склад песи́ги дослідних тварин був неоднорідним. Деякі песи́жні волокна мали серцевину по всій довжині, частина переривчату, а інші не мали її зовсім. Кількість песи́жних волокон із серцевиною коливалася залежно від характеру вовнового покриву та топографічної ділянки тулуба. Так, у групі ярк без песи́ги дані волокна присутні лише на стегні в кількості до 5,2% від загальної кількості песи́жних волокон. У групі КР їх кількість не перевищувала 17,2%. Максимальну кількість волокон із серцевиною (30,8...41,2% від песи́жних волокон) виявлено на стегні у ярк з довгою песи́гою.

Топографічна мінливість песи́ги у ярк чітко виражена. Найбільша її кількість знаходилася на стегні (12,4 % в середньому по всіх дослідних ярках). На боці та спині вона налічувала відповідно 10,4 і 11,0% від кількості волокон в штапелі.

У групі ярк БП песи́жні волокна становили 5,1...8,4% від загальної кількості в штапелі. Песи́жні волокна з тониною 26,3-27,0 мкм мали звивистість і майже не відрізнялися за цією ознакою від пухових волокон. У групах з рідкою песи́гою її кількість коливалася на різних ділянках від 7,0 до 10,5% і вона була дещо грубіша, ніж у групі БП. При цьому у групі КР їх

Таблиця 1

**Характеристика вовнового покриття новонароджених
ярок залежно від характеру песиго**

Групи	n	Песиго				Пухові волокна		
		Кількість		Тонина		Кількість, %	Тонина	
		%	в т.ч. з серцевинною, %	мкм	C _v , %		мкм	C _v , %
Бік								
БП	30	5,1	–	26,3±1,1	18,9	94,9	16,0±0,19	38184
КР	62	9,5	14	28,1±0,6	19,7	90,5	15,9±0,13	38005
КГ	37	9,1	25,8	34,1±0,6***	20,9	90,9	17,2±0,18***	38006
ДР	28	7	23,5	33,5±1,0***	19,1	93	17,0±0,27**	19,0
ДГ	23	22,7	34,6	30,2±1,2*	26,5	77,3	16,5±0,26	17,6
ср.	180	10,4	24,2	32,3±0,5	20,8	89,6	16,4±0,1	38036
Спина								
БП	30	6,3	–	26,3±1,4	22,8	93,7	16,2±0,19	38124
КР	62	8,2	15,4	29,6±0,8*	19,7	91,8	15,8±0,36	38186
КГ	37	11,3	24,9	34,4±0,6***	22,4	88,7	17,5±0,17***	21
ДР	28	9,1	26,7	33,2±1,6**	17,7	90,9	17,3±0,3**	38187
ДГ	23	22,9	35,6	32,1±1,3**	20,3	77,1	16,5±0,27	38186
ср.	180	11	25,7	30,7±0,5	21,6	89	16,6±0,1	38187
Стегно								
БП	30	8,4	5,2	27,0±1,3	22,1	91,6	16,7±0,19	38124
КР	62	9,4	17,2	27,9±0,7	18,1	90,6	16,5±0,16	38157
КГ	37	12,6	28,6	33,6±0,7***	21,9	87,4	17,7±0,23**	38098
ДР	28	10,5	30,8	32,5±0,7***	20,2	89,5	17,6±0,27**	38036
ДГ	23	24,2	41,2	30,9±1,5	24,7	75,8	16,9±0,27	38094
ср.	180	12,4	29,1	30,0±0,5	21,1	87,6	17,0±0,11	38157

Примітка: вірогідність різниці з БП *P>0,95; **P>0,99; ***P>0,999

тонина менша, ніж на боці і стегні у тварин групи ДР відповідно на 5,4 і 4,6 мкм (P>0,999). У групах з густою песигою її кількість складала 9,1...24,2% при тонині 30,2...34,4 мкм, значна кількість волокон мала серцевину та не мала звивистості. Відзначимо, що ярки групи КГ характеризувалися більш грубими псижними волокнами у порівнянні з ярками групи ДГ – 34,1 мкм проти 30,2 на боці (P>0,99).

Відмітимо, що середній діаметр песиги на боці у новонароджених ярок був більший, ніж на спині і стегні відповідно на 1,6 і 2,3 мкм або 5,2 і 7,7% ($P > 0,95$ і $P > 0,99$).

Пухові волокна ярок при народженні мало різнилися, тонина складала 15,8...17,7 мкм. Тонина волокон у групах КГ і ДР на всіх ділянках тулуба 17,0...17,7 мкм ($P > 0,999$ у КГ та $P > 0,99$ у ДР порівняно з БП). Різниця за тониною у ярок КР з ДР становила 1,0...1,5 мкм на користь тварин групи з довгою рідкою песигою ($P > 0,999$). А між тваринами з густою песигою 0,7...1,0 мкм ($P > 0,99$). Вирівняність пухових волокон на всіх топографічних ділянках у дослідних ярок знаходилася в межах від 19,2 до 19,6%. Більш невіривняну вовну мали ярки групи КГ ($C_v = 21,0...21,4\%$) з більшим діаметром волокон, ніж у інших груп.

Інтенсивне випадання песиги починається в перші місяці життя. У групах БП, КР та ДР вже у 2-місячному віці на всіх топографічних ділянках її кількість не перевищує 2% і залишається переважно на стегні. У групі з короткою густою песигою її кількість складає до 4%, а у ярок групи ДГ дещо більша до 6,4% на стегні.

Нами встановлено синхронність випадіння песиги на боці та спині (табл.2).

Таблиця 2

Кількість ягнят, що мають песигу в різні вікові періоди

Вік	n	Кількість ягнят, що мають песигу					
		на боці		на спині		на стегні	
		кількість	%	кількість	%	кількість	%
При народженні	180	151	83	154	85	166	92
2 місяці	160	12	38114	13	37994	31	38065
4 місяці	151	–	–	–	–	5	38049

У 2 місячному віці песига зберігалась лише у 7,4-8,0% ярок, у 4 місяці песижні волокна на боці і спині відсутні. На стегні випадання песиги відбувалося дещо повільніше. В 2-місячному віці песига на стегні спостерігалася у 19,3% ярок, а в 4 місяці зустрічалися лише поодинокі волокна, здебільшого у ярок, яких при народженні були віднесено до груп з густою песигою.

Результати наших досліджень узгоджуються з даними ряду авторів [1, 3, 4].

1. Встановлено різноманітність новонароджених ярок таврійського внутріпородного типу асканійської тонкорунної породи за характером вовнового покриву: кількістю, довжиною та густотою песиги. Виділено п'ять груп: БП (без песиги) — кількість песиги 5,1-8,4%; КР (з короткою рідкою) — 8,2-9,5%; КГ (з короткою густою) — 9,1-12,6%; ДР (з довгою рідкою) — 7,0-10,5%; ДГ (з довгою густою) — 22,7-24,2%.
2. Встановлена така топографічна мінливість песиги: максимальна її кількість на стегні (8,4-24,2%), мінімальна — на боці (5,1-22,7%). За ступенем грубості песиги ділянки тулуба розміщуються так: бік, спина, стегно.
3. Випадання песиги на боці і спині у 92,0...92,6% ярок закінчується до 2-місячного віку. На стегні песига повністю зникає в 4-місячному віці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болевская Р.К., Танев Д.Н. Возрастные изменения качества шерсти у ягнят с различным количеством песиги при рождении //Труды Болгарского высшего с.-х. ин-та им.Димитрова. — Т. XIV. — София 1964. — С.38-43.
2. Диомидова Н.А., Танев Д.Н. Возрастные изменения в строении кожи и волосяные фолликулы у тонкорунных ягнят с различным количеством песиги при рождении //Закономерности развития кожи и шерсти у овец. — Труды ИМЖ АН СССР — М.,1965. — С.106-131.
3. Ігнатов Л.Г., Ігнатова Р.О. Особливості формування товщини і вирівняності вовни у ярок асканійської породи //Вівчарство: Міжвід. темат. наук. зб. — К.: Аграрна наука, 1979. — №18. — С.29-37.
4. Кириленко Н.Н. Адаптивная селекция тонкорунных овец в экологических условиях степной зоны восточной Сибири: Автореф. дис. д-ра. биол. наук: 06.02.01/ Красноярский гос. агро. ун-т. — Красноярск 2000. — 41с.
5. Панфилова Е.П. Строение кожного и шерстного покрова у новорожденных тонкорунных ягнят //Труды ИМЖ АН СССР. — Вып. 23. — М., 1959. — С.54-79.
6. Тамбиев Х.М. Особенности шерстного покрова ягнят и качество шерстного покрова //Овцеводство. — 1966. — №3. — С.27-28.